

Vier namen staan er op deze steen, misschien wel het kleinste oorlogsmonument in Nederland. Deze steen werd in 1953 onthuld. Namen van mannen die zijn omgekomen in de oorlog. Drie ,Gozem Gritter, Gerrit Jan Kerkdijk en Gerhard Nijland, vanwege hun moedige daden in het verzet en één, Wicher Wuite, die werd geraakt tijdens een zware beschieting van schepen hier in ons dorp.

Laten we maar eens beginnen bij de wandeling die mijn vrouw en ik onlangs in Breda maakten. Zo liepen we in het park bij de Koninklijke Militaire Academie waar in het gras een bronzen plaquette was gelegd met daarop Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet:

„Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook is niet toegestaan“.

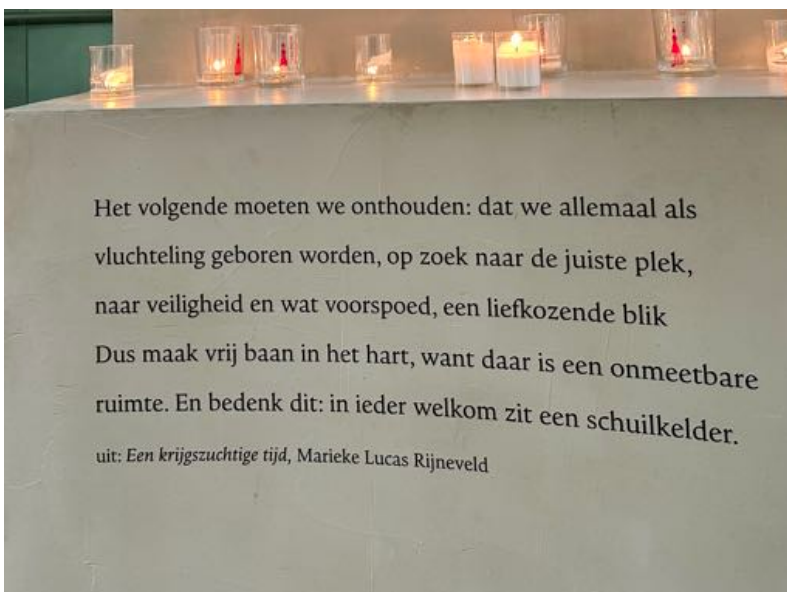
En dat is nou, volgens mij, precies waarom Gozem, Gerrit Jan en Gerhard zich verzetten tegen de Duitse overheersing of beter gezegd tegen het Nationaal Socialisme en het fascisme. Er was onrecht, enorme druk en geen vrijheid.

De familie Gritter werd verraden omdat zij Joodse onderduikers hadden. De nazi's hadden het vooral gemunt op Joden en de Roma en Sinti-bevolking.

Op 20 januari 1942 hielden de Nazi's een conferentie in Wannsee net onder Berlijn. Op deze Wannsee-Conferenz werd gesproken over die Endlösung der Judenfrage. De definitieve oplossing voor het Jodenvraagstuk. Endlösung is dus de eindoplossing maar heeft ook iets in zich van het zich ontdoen (endlösen) van een bevolkingsgroep. Waarom is dat gebeurd? Hoe is dat zo tot stand gekomen om op een mechanische en industriële manier je te ontdoen van een bevolkingsgroep die je op de een of andere manier niet zinde? Daar zijn hele boeken over vol geschreven. Het is wel duidelijk dat dit in meerdere etappes tot stand is gekomen en uiteindelijk werd besloten met alle gevolgen van dien die ook hier in Daarlerveen voor de familie Gritter zulke grote gevolgen had.

Ik loop verder met u door het park in Breda. We houden stil bij een beeld met als titel „Mei 1940“, Het begin van de Tweede Wereldoorlog. Op ware grote zien we in brons een moeder en een dochter. De moeder loopt de linkerkant op en de kleine dochter wil de ander kant op want daar gebeurt iets wat de nieuwsgierigheid wekt. De moeder heeft haar hoofd licht naar ons gebogen alsof ze wel wil horen wat er achter haar gebeurt. De uitgestrekte arm van moeder en kind laten duidelijk zien dat de moeder kracht uitoefent om haar dochter mee te krijgen. Het kleine meisje wil zien wat er aan de hand is. Zijn er beschietingen, worden er mensen opgepakt? Wordt er schade aangericht door een bom, worden er mensen gearresteerd? Aan alles is te zien dat de moeder maar een ding wil: Wegwezen hier! Het in veiligheid brengen van haar kind is nu het allerbelangrijkste.

We gaan de Grote Kerk van Breda in. Een oude en mooie lichte kerk. De zon komt door de ramen. We komen aan bij de plek waar de waxinelichtjes branden die zijn aangestoken door mensen die iemand gedenken of kracht en gezondheid toewensen. Er branden op dit ochtenduur al veel kaarsjes. Dan valt het oog op de volgende tekst die onder het plateau met de kaarsen te lezen is en geschreven is door Marieke Lucas Rijneveld een jonge Nederlandse auteur en dichter.

„Het volgende moeten we onthouden: dat we allemaal als vluchteling geboren worden, op zoek naar de juiste plek, naar veiligheid en wat voorspoed, een liefkozende blik. Dus maak vrij baan in het hart, want daar is een onmeetbare ruimte. En bedenk dit: in ieder welkom zit een schuilkamer“.

Vier mei 2024. Nog één jaar en we hebben al bijna tachtig jaar in vrede en vrijheid geleefd. We hebben niet hoeven te vluchten, we hebben ons kind niet in veiligheid hoeven te brengen, we hoefden niet onder te duiken of het geld van een bankoverval te verstoppert, we zijn niet omgekomen bij een beschieting om te helpen bij de bevrijding. We zijn niet geraakt door een verdwaalde kogel toen er op schepen geschoten werd.

We hebben ons land opgebouwd met hulp uit bijvoorbeeld het Marshallplan geïnitieerd door Amerika. De economie groeide en bloeide. De gezondheidszorg verbeterde met het jaar de bevolking groeide en we hebben nooit zorgen gekend over gebrek aan voedsel. Welvaart noemen we dat.

En het lijkt erop dat er wat grenzen aan de groei komen. Is dat erg? In mijn ogen niet. We hebben veel bereikt en het mag hier en daar gerust wat minder. Daar worden we toch niet slechter van?

Rest de vraag of we onze vrijheid altijd goed hebben gebruikt en of we die vrijheid ook nog wel waarderen? Lees je de krant en kijk je naar de tv dan gaat het vaak over kleine en grote problemen. Echte problemen, maar ook problemen die er eigenlijk niet zijn maar die we aangepaard krijgen door een politicus of een influencer. Bij inenting die normaal waren worden nu vragen gesteld.

Daar waar we in veiligheid zijn brengen we elkaar in gevaar. De media, de social media, de influencers, de politici krijgen vaak de schuld. Maar let op: Wij zijn er zelf ook nog. Gevoel en verstand gaan samen. Zelf nadenken en je ergens eens in verdiepen om tot een eigen mening te komen kan nog steeds. We laten ons toch niet gek maken en opjatten zoals in de jaren dertig in Duitsland gebeurde?

Die vier mensen verwachten niet anders van ons. Drie van hen hebben hun drang naar vrede en veiligheid en in actie te komen met de dood moeten bekopen. We zijn schatplichtig aan hen. Zij hebben ons gegeven wat we nu al bijna 80 jaar ervaren. We leven in een land waar het veilig is, waar er vrede heerst en waar we naar elkaar horen om te zien. Waar we de problemen op een doordachte wijze met elkaar oplossen en er de schouders onderzetten.

Ik ga met u terug naar de Grote Kerk in Breda. Daar waar de foto's staan van mensen die zijn overleden en waar ook kaarsen branden, lezen Wilma en ik deze woorden die ik hier op deze plek; bij deze steen; met deze namen, met u wil delen.

In de stilte kerven we de namen van onze geliefden opdat ze bij ons blijven plaatsen we een altaar in ons hart het aandenken de klopp van een levenslijn.

Dat de klopp van de levenslijn van vrede, democratie en vrijheid altijd in ons mag zijn is mijn wens en gedachte op deze vierde mei van dit jaar. (Henk Groot Wassink)